

rendi hominibus nocumenta tum negativa impediendo usum facultatum sensibilem, tum positiva dolores causando, vehementer ad malum impellendo, etc. Triplex est obsessionis gradus; *circumsessio* quando corpus hominis non invadit, forinsecus tamen impugnat, gravibusque tentationibus exagitat, quemadmodum patientissimus Job. S. Antonius aliique sancti probati fuerunt. *Obsessio* strictè sumpta cum jam corpus invadit et illo pro aliquibus actionibus tanquam proprio utitur, membra, sensus perturbans, insolitas praebens vires, etc., quod si daemon ita corpus occupat ut penitus vel fere non relinquat actioni liberae humanae locum, habebitur tertius gradus seu *possessio*. Hos gradus, praesertim secundum et tertium, recentiores sequentes, sub uno obsessionis vocabulo comprehendimus, nam ut recte notavit Estius (1). «Scriptura neutrum habet vocabulum (obsessum, possessum). Patres autem utrobilibet indifferenter utuntur. Idem vocantur etiam graeco vocabulo *energumeni* quasi *inoperati*, id est ab inoperante spiritu, acti.»

II. Concedendum est, non omnia, quae de energumenis passim circumferuntur, indiscriminatim admittenda esse, monente Ecclesia (2). Exorcistam: «ne facile credat aliquem a daemone obsessum esse, sed nota habeat ea signa, quibus obsessus dignoscitur ab iis, qui atra bile vel morbo aliquo laborant. Signa autem obsidentis daemonis sunt, ignota lingua loqui pluribus verbis, vel loquentem intelligere; distantia et occulta patefacere, vires supra aetatis seu conditionis naturam ostendere et id genus alia, quae cum plurima occurrunt, majora sunt indicia...» Ex opposito omnia negare procedit juxta D. Thomam (3): «ex radice infidelitatis, quia non credunt esse daemones nisi in aestimatione vulgi stantum.» Protestantes recentiores, multoque magis hodierni rationalistae et materialistae, negant veram dari obsessionem, quibus hac in re morem gessit inter catholicos Jann (4) statuens, daemoniacos sacrae Scripturae nonnisi aegrotos melancholia, epilepsia, amentia aliove morbo affectos fuisse. Quam erronea sit hujusmodi opinatio, probationes patefacient.

275. Prob. 1.º Ex professione Ecclesiae in conciliis antiquissimis. *Eliberitanum*, ann. 305, c. 29, statuit: «*Energumenum*, qui ab erratico spiritu exagitur, hujus nomen neque ad altare cum oblatione esse recitandum, neque permittendum ut sua manu in Ecclesia ministret.» *Antiochenum*, ann. 341, can. 10: «constituant (Chorepiscopi) lectores, hypodiaconos, exorcistas...» Sed constitutio exorcistarum supponit daemoniacos aliquando posse, vel de

facto dari. Ergo... *Toletanum* XI, ann. 675, can. 13, de Sacerdotibus ait: «bene quidem majorum regulis definitum est, ut daemoniis, aliisque passionibus irretitis, mysteria sacra tractare non liceat.» Ad viciniora tempora devenientes concil. *Tridentinum*. (1) docuit: «ab ipso Ecclesiae initio sequentium ordinum nomina, atque uniuscujusque eorum propria ministeria, Subdiaconi scilicet, Acolythi, *Exorcistae*... in usu fuisse cognoscuntur...» Hanc tandem Ecclesiae veritatem confirmant libri rituales in quibus exorcismi ad pellendos daemones continentur.

2.º Sacrae Scripturae testimonia tot sunt, tam clara, aliumque sensum excludentia, ut vix capiatur quomodo vir catholicus ausus fuerit aliter interpretari. Marcus (2): *Et curavit multos, qui vexabantur variis languoribus et daemonia multa ejiciebat, et non sinebat ea loqui, quoniam sciebant eum. Et ante* (3): *Et erat in synagoga eorum homo in spiritu immundo, et exclamavit, dicens: Quid nobis et tibi, Jesu Nazarene, venisti perdere nos? scio qui sis. Sanctus Dei. Et comminatus est ei dicens: Obmutesce et exi de homine. Et discerpens eum spiritus immundus, et exclamans voce magna, exiit ab eo. Matthaeus* (4): *Daemones rogabant eum dicentes: si ejicis nos hinc mille nos in gregem porcorum. Et ait illis ille. At illi exeuntes abierunt in porcos... Actus* (5) apostolici narrant: *Factum est autem, euntibus nobis ad orationem, puellam quandam habentem spiritum pythonem obviare nobis... Dolens autem Paulus et conversus spiritui dixit: Praecipio tibi in nomine Jesuchristi exire ab ea. Et exiit eadem hora, etc.* Plura adhuc sunt testimonia, sed ex allatis jam satis constat: a) non idem esse infirmitate aliqua laborare, et a daemone vexari; aperte enim sacri scriptores daemoniacos ab aegris secernunt, potestatem ejiciendi daemones a virtute sanandi distinguunt, b) agi de realibus et intelligentibus spiritibus, qui interrogantur et respondent; eis praecipitur et compelluntur obedire; ingrediuntur et ejiciuntur. Atqui haec dici metaphorice de morbis non modo absolum est, sed etiam ridiculum. Ergo veros esse daemoniacos ex sacra Scriptura tenendum est.

276. 3.º Luculenter hanc veritatem antiquissimis Patrum ostendunt. S. Justinus (6): «plurimos esse, dixit, daemoniis agitato in toto orbe, et in urbe multos ex christianis, cum per nomen Christi sub Pontio Pilato crucifixi adjurarent, ab aliis adjuratoribus, incantatoribus ac veneficis non sanatos, sanavisse; atque etiamnum sanare, fractis et ejectis daemoniibus homines detinentibus.» S. Irenaeus (7): Tertullianus (8), S. Cyprianus ad Demetrium (9): «O si audire eos velles (dae-

(1) In 2, D. 3, § 11. — (2) Rit. Rom. tit. de exorcis. — (3) 4. D. 34, q. 1, ar. 3. — (4) *Archeolog.* bibl. 6, § 194.

(1) Ses. XXIII, c. II. — (2) I. 34. — (3) *Ibid.* 23-26. — (4) VIII, 31. — (5) XVI, 16, 18. — (6) *Apolog.* 2, n. 6. — (7) *Adver. haeres.* l. 2, c. 32, n. 4. — (8) *Apolog.* c. 23. — (9) I. c. 15.

mones) et videre, quando a nobis adjurantur et torquentur spiritalibus flammis, et verberum tormentis de obsessis corporibus rejiciuntur...» S. Joan. Chrysostom (1). «Quid igitur, ait, si invocet aliquis nomen latronis, vel alterius cujusquam crucifixi, daemon ne forte timebit et fugiet? Nequaquam, quin imo ridebit. Si vero Jesum addideris nazarenum, velut ab igne repente diffugiet.» S. Hieronymus. Vigilantium reliquiarum cultum irridentem ita impetit (2): «Spiritus iste immundus, qui haec te cogit scribere, saepe hoc vilissimo tortus est pulvere immo hodie torquetur, et qui in te plagas dissimulat in ceteris confitetur. Nisi forte, in morem gentilium impiorumque Porphirii et Eunomii, has praestigias daemonum esse confingas, et non vere clamare daemones et sua simulare tormenta. Do consilium: ingrediere basilicas martyrum, et aliquando purgaberis, invenies ibi multos socios tuos, et nequaquam cereis martyrum, qui sibi displicent, sed flammis invisibilibus combureris et tunc fateberis quod nunc negas.»

277. 4.^a Ratio proprie, divina est voluntas, quae sicut sapienter et sancte propter justissimos fines tentationes ut vidimus permittit, ita et has daemonum infestationes evenire aliquando sinit. «sive, ait S. Bonaventura (3), ad gloriae suae ostensionem, sive ad peccati punitionem, sive ad peccantis correctionem, sive ad nostram eruditionem.»

278. Obj. 1.^a Aperte Christus D. (4) de tempore legis evangelicae pronuntiavit: *nunc judicium est mundi; nunc princeps hujus mundi ejicietur foras*. Ergo nulla remanet diabolo in homines potestas.

Resp. Explico *antec. ejicietur foras* absolute; neg. relative i. e. minuetur ejus potestas, non ei permittetur sicut antea nocere hominibus; conc. Hunc esse sensum, ex aliis verbis Jesu Christi, suae Ecclesiae potestatem (Matth. X. 1) ejiciendi daemones concedentis, satis clucet. Idem declarat eventus, nam ante Christi mortem, diabolus sub suo dominio et principatu fere universum mundum exorando idolorum cultu detinebat; a tam lugenda et misera servitute Christus sua morte mundum eripuit, ut post breve tempus Paulus de evangelica doctrina scriberet Romanis (5): *In omnem terram exiit sonus eorum*.

279. Obj. 2.^a Juxta Evangelistarum narrationem, in daemoniacis, qui plus a diabolo obsideri videbantur et dicebantur. Marc. IX. 15; Matthae. VIII. 28; nullum occurrit indicium, quod medici non animadvertant in melancholicis epilepticis, furiosis et amentibus. Ergo non re erant daemoniaci, sed vulgi falsa opinione cui se Christus prudenti oeconomia attemperavit.

(1) Hom. 4. de Laud. S. Pauli.—(2) Contr. Vigilantium. n. 10.—(3) 2. D. 8. p. 2. ar. 1.—(4) 1022. XII. 31.—(5) X. 18.

Resp. Neg. *antec.* vel dist. Si una vel altera tantum facti circumstantia consideretur; trans. si omnes et simul; neg. Certe actiones quaedam v. g. se in terra volutare, ex ore spumam emittere, frenedere, viatores impetere etc. etiam in laborantibus epilepsi, atrabili, amentia etc. conspici possunt, sed non eodem modo; ideo Ecclesiae ne detur illusioni locus jubet, ut notavimus, caute procedere. An apud Marcum (1. c.), si solum de morbo naturaliter contracto esset sermo, Jesus spiritum immundum comminatus esset eique praecepisset exire, docuisset Apostolos (1): *Hoc genus (daemoniorum) in nullo potest exire, nisi in oratione et jejuniis?* An apud Matthaeum, ut ex loco parallelo Marci (2) constat, naturale erat neminem posse daemoniacum catenis ligare, *quoniam saepe compedibus et catenis vinculus dirupisset catenas, et compedes comminisset, et nemo poterat eum domare?* Nemo qui veritati credat Scripturarum audebit affirmare, nisi eas prout liberit exponat, vel confingat.

Nego etiam *conseq.* primam partem, nam praeterquam quod nihil impedit daemonem, Deo permittente, causare morbum naturalem; adhuc restat pro catholico ineluctabile Christi D. testimonium, quo clarius edicere non poterat homines illos a daemonio vexari. Ideo multo magis secundam nego partem, Christi D. veracitati injuriosam et contrariam; non enim vulgari opinioni tantum se accommodasset, sed illam tamquam veram confirmasset; quod de Christo, qui veritas est aeterna, lux mundi, quique passim errores et vitia pharisaeorum, eum insequentium, redarguebat, exprobrabat, asserere, est et absurdum et impium.

SCHOLION I.

An solum per angelos malos Deus homines puniat.

280. Poenae hujus vitae, quaedam ex pura Dei justitia vindictiva proveniunt, et simpliciter poenae vel supplicia dici possunt; aliae vero sunt poenae medicinales, quas misericorditer immittit Deus ad homines corrigendos, probandos, perficiendosque. Priores, quia ministerium inferendi poenas a iudice reis decretas, solet per vilissimas personas exerceri, ordinarie per angelos malos infliguntur, ut tradunt S. Augustinus Lib. 5. contr. Julianum c. 3. et S. Hieronymus in *Isaïam*, c. 13.

Dixi ordinarie, quia nonnumquam etiam per Angelos bonos Deus punit peccatores; nam juxta veriores expositiones, sancti erant Angeli missi ad subvertendam Sodomam, et sanctus erat Angelus, qui extendit manum super Jerusalem cum Deus propter peccatum Davidis afflixit civitatem.

(1) Marc. IX, 27.—(2) V, 3, 4.
THEOL.—Tom. IV.—P. I.

Et contra poenae medicinales cum sint opus misericordiae, praesertim si de justo vel praedestinato agatur, credibile est eas ordinarie infligi ad Angelis custodibus, quibus tanquam paedagogis animae hominum sunt commendatae.

SCHOLION II.

De Magia.

281. Magia in genere defini potest, professio aliquorum hominum, qui mira et insolita communem reliquorum hominum expectationem superantia patrare solent. Si haec mira ideo operantur quia ipsi cognoscunt usum virium naturalium aliis ignotarum, vel quia notis artificiosae utuntur, magia respective dicitur naturalis vel artificialis. Si vero illa faciunt vi pacti expliciti vel impliciti cum diabolo habetur magia nigra, quae stricte appellatur *magia*, voce ut plurimum in malam partem sumpta. Pactum implicitum tunc adest, cum sine invocatione daemonis, aliquis serio agens per medium ineptum et de se inutile, certo sperat effectum mirum consequutur. Quod si sperat cognoscere futura hominibus naturaliter impervia est *divinatio*, si vero alicui insolitum supra vires naturae corporae efficere est magia strictiori sensu accepta. Nos sumimus in sensu stricto cum non sit formalis differentia inter divinacionem et magiam strictiorem, divinatio enim unum est inter plura factum mirum. Varios divinandi modos vide apud AA. Theologiae moralis.

282. Magiam nigram proprie dari nonnulli catholicorum vehementer inficiati sunt (1), immo aliqui ipsam negarunt possibilitatem. A factis magicis, quae ab historiographis, narrantur, levi negotio se expediunt, omnia tribuunt ignorantiae scientiarum naturalium, vel nequitiae perditorum hominum, vel phantasiae illusionibus, vel ignarae populorum credulitati a qua nec sapientes pique viri poterunt se subtrahere. Quantum haec sententia arripserit incredulis, qui: *ex patre diabolo sunt*, non est ponderandum. Profecto, praestat in hac re, antequam factum examinaret, potius incredulum quam credulum esse; ast de ipsa quaestione proposita recte Perrone (2) ait, sententiam affirmantem, spectatis ipsis fundamentis, certam videri ita ut absque aliqua temeritatis nota eam in dubium revocare nefas sit. Suario (3) tam certa est communis sententia, ut sine errore in fide negari non possit, nam »satis expresse habetur in Scriptura.»

283. Communis sententiae fundamenta sunt: a) Ex sacris Scripturis certum est magos existere et puniendos esse. Exodus (4) nobis praebet mirandas Aegypti plagas, quarum aliquas imitati sunt sapientes et malefici *per incantationes aegyptiacas et arcanas*

quaedam. Saul responsum non accipiens a Domino, quaesivit (1): *mulierem habentem pythionem*. In Actibus apostolorum (2) gentes de Simone mago dicebant: *Hic est virtus Dei, quae vocatur magna*. Paulus (3) obviam habuit: *puellam... habentem spiritum pythionem... quae quaestum magnum praebat dominis suis divinando*. Hujusmodi generis homines non consulere sed punire praecipit Deus in Levitico (4); Deuteronom. XIX, 10 14. Jam vero magorum opera non modo diabolica seu mala, sed a diabolo specialiter cooperante facta esse, ipsa testatur Sacra Scriptura. *Negative* quidem quia in ea haec omnia falsa esse et mera hominum praestigia nullibi docetur; quemadmodum si vera esset adversariorum sententia, docuissent, immo debuissent docere, Moyses et Prophetas, Christus summa veritas ejusque locuti Apostoli, ne plebs christiana in re tanti momenti misere erraret.—*Quid vero Prophetas? Quid Christus? Quid Apostoli?* Per libros Regum (5) scimus pseudo-prophetas decepisse Acab regem, quia illis daemon mendacium suggillavit. *Egredior, dixit spiritus aequum Domino, et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum ejus. Et dixit Dominus: decipies et praevalebis, egredere et fac ita*. Christus D. (6) monet: *Surgent... pseudochristi, et pseudoprophetas, et dabunt signa magna et prodigia, ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi*. Num Deus infundet ignotam scientiam, insolitas praebet vires, ut homines ad peccandum sollicitentur? Clarissime tandem Paulus dolens (7) propter puellam *habentem spiritum pythionem... spiritui dixit: Praecipio tibi in nomine Jesu Christi exiri ab ea. Et exiit eadem hora*. Non solum igitur negative, sed etiam positive docemur magorum incantationibus daemones interesse.

b) Eadem assertio traditione catholica firmatur. Concil. Ancyranum (ann. 314) cap. 23, al. 24. «Qui divinaciones expetunt, et morem gentilium subsequuntur, vel in domos suas hujusmodi homines introducunt, exquirendi aliquid arte malefica, aut expiandi causa, sub regula quinquenni jaceant, etc.» Concil. Roman. sub Gregorio I. can. 12. «Si quis artilos, aruspices, vel incantatores observaverit, aut phylacteris usus fuerit, anathema sit.» S. Cyprianus (8): «Nequissimi spiritus afflatu suo vatrum pectora inspirant... et falluntur et fallunt.» et in alio libro (9) ipsi attributo: «Qui magicis artibus utuntur, tacite Christum abnegant, dum cum daemonibus habent foedus.» Tertulianus (10): «Magi ad sua opera habent daemonum sibi assistentem potestatem.» S. Augustinus (11): «Omnes igitur artes hujusmodi, vel nugatoriae, vel noxae superstitionis, ex quadam pestifera societate hominum et daemonum, quasi pacta infidelis et dolosae amicitiae constituta, penitus sunt repudianda et fugienda christiano.» Alia concilia, alios Patres et summos Pontifices magiam ut a diabolo inventam, tacite vel expresse damnantes, invenies in Jure Canonico—

(1) 1, Reg. XXVIII, 7.—(2) VIII, 8-13.—(3) XVI, 16.—(4) XX, 27; XIX, 31.—(5) III, Reg. XXII, 19-23.—(6) Matthae. XXIV, 24.—(7) Act. XVI, 18.—(8) De idol. vanit.—(9) De dupl. marty. n. 12.—(10) Apolog. c. 23.—(11) L. 2, de doctr. christian. c. 23.

(1) Bergier. Lexic. theol.; Jansens Hermeneut. sacre n. 65.—(2) De Deo creatore. p. 1, c. 5, n. 12.—(3) De Relig. trac. 3, L. 2, c. 14, n. 7.—(4) cc. VII, VIII.

co. Decr. c. XXVI. qq. 1-5. Suorum prædecessorum vestigia prosequuti sunt Innocentius VIII. an. 1484. Gregorius XV et ante eum Sixtus V. qui constitutione «Coeli et terrae creator» eos reprobavit, qui «sortilegis et superstitionibus non sine »daemone saltem occulta societate aut tacita pactione operam »dare non verentur.» Dari ergo facta magica ope daemone patrata, in dubium revocari nequit.

c) Exod. cc. VII. VIII. magi quaedam Moysis vera miracula ita *similiter* imitati sunt, ut fere saltem ab operibus Moysis non discernentur, aliter Pharaon Moysen non contempsisset, immo si aliqua arte naturali illud fecissent non dissimulasset Moyses, fraudem detegisset. Opera, ergo, illa supra vires fuisse humanas, dicendum est, sicut et sunt, incognita hominibus praedicere, aliaque hujus generis, quae a magis fieri veridicae historiae narrant. Atqui haec opera, daemone addenda sunt, cum nec Deus, nec angeli sancti eorum auctores esse possint; nihil enim in eis est, quod Deum et sanctos deceat, nihil quod pietatem promoveat; nec aliunde animabus damnatis tribuere fas sit, tum quia probabiliter non plus possunt extra, quam intra corpus; tum quia in infernum detrusae nullum habent cum hoc mundo commercium. Restat ergo ut dicamus magicorum operum auctorem esse diabolum.

284. Obj. Si daemones possent cum magis pacisci de effectu aliquo miro certe praestando: a) supponeretur in eis fidelitatis virtus, b) agnosceretur, eos quodam potiri rerum dominio, ad ipsam naturae ordinem subvertendum.

Resp. Neg. utramque rationem seu sequelam; primam, quia non amore virtutis stant promissis, nec semper ea adimplent. Sunt «potestates aëreae, ait Augustinus (1), superbae atque fallaces» et si aliquando vera dicunt, mira faciunt, id agunt ut: «fideles Dei si »possent, ad sua falsa traderent.» Secundam pariter jam supra (2) rejecimus, cum demonstravimus nequire daemones ordinem naturae subvertere, non enim quantum possunt eis permittitur agere, sed indigent pro singulis casibus dispensatione permissiva Dei, qui per Filium suum (3) fortem seu daemone strictius alligavit in Nova Lege.

285. Dubium. Effectus, quos magi ope daemone faciunt possunt esse reales aut apparentes tantum, hinc quaeritur quomodo fiant, an realiter, an apparenter tantum, perturbante daemone hominum phantasiam?

Patres de plagis Aegypti disserentes non unius sunt sententiae: affirmant aliqui veras ranas, vere sanguineam aquam protulisse magos; negantibus aliis, ut Justinus Tertullianus Gregor. Nyssenus alique, qui meram sensuum illusionem fuisse autumant, sic tamen ut peculiarem diaboli interventum minime cum modernis excludant. Sit in exemplum S. Justinus (4): «Quae »ab incantatoribus (aegyptiacis) facta sunt, opera daemonum facta »sunt, qui spectantium oculis eas praestigias offuderunt, ut qui serpens non esset, eum viderent quasi serpentem.» Apposite Exi-

(1) De *Triti*. L. 4, c. 23.—(2) n. 184, 3.^a—(3) Matthae. XII, 29.—(4) *Resp. ad orthodoxos*, q. 26.

mius (1) de magicis operibus aegyptiorum notat, esse: «considerandum, non esse de fide res illas, quae exterius fiebant vel »apparebant, revera fuisse tales quales apparebant; esse tamen de »fide, tales apparuisse et visas esse... Et hoc satis est ut dicamus ne »cessario ibi intervenisse operationem daemone...; quia non potest »homo tanta velocitate applicare corpora, ut illae res vel imagines »rerum fiant; nam etiam tales imagines fieri non possunt sine »magna rerum mutatione tam subita, ut humanam industriam superent.»

His elucidatis ad questionem in genere propositam, melior est inter duas extremas responsiones, media communis doctorum, quam Suarius (2) dicit veram, scilicet, effectus magicos non semper esse veros, nec semper falsos, sed interdum uno modo, interdum alio fieri a diabolo. Haec fuit jam Augustini (3) sententia, eamque tradit Angelicus (4) dicens «quandoque magos vera mira efficere, non semper. Haec denno rationabilis sententia est, quae magis rerum eventu comprobatur; nam licet constet aliquando hujusmodi effectus, in sola phantasia extitisse, non minori certitudine etiam comprobatur est, aliquando reales fuisse, ita ut de ipsa sagarum translatione dicat Abulensis (5) non posse sine impudentia negari, cum mille testes eocurrant, qui harum rerum conscii sunt. Tannerus (6) de eadem re affirmat: «variis aliorum (a sagis) experimentis et oculari inspectione, »quibus fides sine temeritate denegari non potest.» constare. S. Augustinus tandem (7) postquam duo facta magica, unum reale, alterum phantasticum narraverit, subjungit: «Haec ad »nos non quibuscumque, qualibus credere putarem indignum, »sed eis referentibus pervenerunt, quos nobis non existimarem »fuisse mentitos.»

286. Obj. Cap. Episc. 5. caus. 26. ubi opera magica illusiones esse phantasiae definitur videtur. Eu verba: «Quapropter Sacerdotes »per ecclesias sibi commissas, populo Dei omni instantia praedicare debent; ut noverint, haec omnia falsa esse, et non a divino, sed »a maligno spiritu talia phantasmata mentibus fidelium irrogari.» Siquidem ipse Satanas... transformatur se in diversarum species personarum, atque similitudines; et mentem, quam captivam tenet in »somnia deludens... per devia quaeque deducit, et cum solus spiritus hoc patitur, infidelis mens hoc non in animo, sed in corpore »evenire opinatur.»

Resp. Aliqui cum Delrio (8) hunc canonem nullius esse auctoritatis contendunt; sed admissa cum pluribus et communi sententia (9) ejus authenticam; dist. Decernit opera magica esse phantastica tantum, plerumque et pro circumstantiis casus de quo agebatur; conc. semper et pro omnibus; neg. Sermo ibi erat de quibusdam

(1) De *Relig.* tr. 3, L. 2, c. 14, n. 7.—(2) De *Relig.* trac. 3, L. 2, c. 16, n. 11.—(3) De *Triti*. L. 3, c. 7, et seqq.—(4) 1.^a P. Q. 114, ar. 4.—(5) In c. IV. *Matthae.* q. 47.—(6) D. 5, de *Angel. Q.*, dub. 3, n. 9.—(7) De *Civit.* L. 18, c. 18.—(8) L. 5, *Disq. mag.* sec. 6 et 16.—(9) *Suar.* De *Relig.* trac. 3, L. 2, c. 16, n. 26.

mulierculis profitentibus se nocturnis horis, «cum Diana dea paganorum, vel cum Herodiade et innumera multitudine mulierum, sequitate super quasdam bestias, et multarum terrarum spatia in-»
 »tempestae noctis silentio pertransire, ejusque jussionibus obedire,
 »velut dominae; et certis noctibus ad ejus servitium evocari.» Jam vero cum Dianae inservire, cumque Herodiade esse etiam ope daemonis impossibile sit, hinc canon decernit haec nonnisi phantasiae illusionibus contingere posse; de ipso vero realis translationis facti, vel possibilitate praescindit, nec affirmans, nec negans (1).

SCHOLION III.

De Magnetismo Hypnotismo et Spiritismo.

§ I.

Quae sint illorum phaenomena.

287. **Magnetismus** seu Mesmerismus ortum duxit ab A. Mesmer medico Vindobonensi, qui an. 1773, se invenire putavit in animantibus singulare fluidum magneticum, quod voluntatis nutu alteri communicatum, mira polleret ad morbos curandos virtute. Initio, hoc fluidum patienti ingerebatur ope alicujus instrumenti, postea notatum est, solos magnetizantis tactus, vel intuitus sufficere; imo satis esse, si patientes jam pluries fuerint magnetizati, eis dicere dormi, volo ut dormias; et quod magis mirandum, neque imperio externo opus esse, sed solo interno ad magnetizandos sive absentes, sive praesentes, Eadem facilitate, qua status magneticus excitatur dissolvitur; ut vel uno verbo, aut solo intuitu, soliusve voluntatis nutu evigilare cogatur magnetizatus.

Magnetismi effectus duplicis sunt gradus. In priore: 1.° Excitantur convulsiones. 2.° inducitur paralysis, rigiditas membrorum. 3.° sensibilitas patientis, voluntate agentis augetur vel minuitur. 4.° immittitur somnus et catalepsi adeo profunda ut patiens fiat prorsus insensibilis ac reddatur pro agentis voluntate immobilis. In posteriore, qui est somnambulismi status seu ulterior somni magnetici gradus de vigilia et somno participans, effectus pro nutu agentis sunt: 1.° Experiri rerum, quae praesentes non sunt sensationes v. g. aviculae cantum, floris odorem, depictae tabulae pulchritudinem, etc. 2.° Clare intueri etiam oculis clausis, quae sunt v. g. in scrinio obserato, vel multum distantia. 3.° Sensu transferri v. g. visum ad occiput, auditum ad pedes, etc. 4.° Etiam rudes litteras nescientes, legere; acquirere scientias praesertim medicam, qua de interno organismo, morborum natura deque remediis applicandis apte judicant. 5.° Communicare cum

(1) Vid. Tann. de Ang. Disq. V, q. 5, dub. 3.

personis absentibus, earumque affectiones tum physicas, tum morales, oblato personae absentis cincinno vel quavis alia re agnoscere. 6.° Divinare futura contingentia, extases pati in quibus inter harmonicos concentus videntur sancti et defunctorum animae apparere. Evigilatus tandem patiens, nullum in memoria vestigium eorum retinet, quae sub magnetismi influxu dixit aut egit (1).

288. **Hypnotismus** a medico anglo Jacobo Braid (2) primo exercitus, nomen trahit ab ὕπνος, somnus, estque ars inducendi cujusdam somni statum in quo patiens ad suggestiones inducentis plura et mira sentit ac operatur. Media praecipua hujusmodi somni generandi sunt; obtutus fixus patientis in corpus lucidum; auditio strepitus v. g. magni tympani (bombo), intuitus immobilis agentis in oculos patientis cum imperio dormi, volo ut dormias; sola intuitio cum compressione pollicis vel brachialium, etc. Sicut ad immittendum hunc somnum levis sufficit causa, ita etiam ad expellendum satis erit v. g. frontis perfricatio, suavis hypnotizantis ex ore flatus.

Medici (3) tres in eo distinguunt gradus. Primus est lethargi, secundus cataleptoseos, postremus somnambulismi. In lethargo omnes sensus sopiuntur, membra sunt inactiva, si patientis brachium v. g. sublevarur, iterum sibi relictum cadit. In catalepsi totaliter aut partim sensibilitas cum motu amittitur; membrorum rigiditas est virgae ferreae inflexibilitati similis, si brachium ejus erigitur, erectum; si extenditur, extensum manet. Hunc gradum subsequitur somnambulismus, cum patiens veluti propria destitutus persona, merum hypnotizantis instrumentum efficitur ad modum, ait recens auctor (4), quo unus tibicen fistula alterius luderet. Hi gradus non necessario nec regulariter sibi succedunt, quare nota praecipua status hypnotici est suggestionibus agentis obedire.

Consistit suggestio in impulsu hypnotizantis patientem etiam reluctantem obligante ad id sentiendum efficiendumque, quod ipse hypnotizans vult. Ratione modi est interna vel externa, ratione executionis, hypnotica vel post-hypnotica. Externa cum impulsus datur tradendo patienti, aliquod instrumentum, inflectendo ejus membra, solum verba pronuntiando; v. g. das ei umbellam, imaginatur pluere; inflectis ejus manus in modum precantis, orat; claudis unam manum, irascitur, pugno ferre contendit; si extendis ad modum salutantis, salutat; dexteram aperis, sinistram claudis, una manu adstantibus gratulatur, altera eos pugno contundere minatur (5), dicis ei bibe, manu vas tenes (quamvis non habeat) plenum vino, melle, cathartico quodam, etc., et effectus vini, mellis, cathartici, etc., persentit. Suggestio est interna si impulsus, solo intus concepto voluntatis imperio, datur. Hanc suggestionem dari nonnulli inficiati sunt, sed eam pluries evenire, post experimenta medicorum, tam clare et perspicue in casibus omnis suspicionis fraude alienis constat, ut negare temerarium sit (6). Inter

(1) Perrone. De relig. et vitis opp. nn. 410-439. — (2) Neurypnologia. London, 1843. — (3) Picher. La grande Hysterie. — (4) Boniot. S. J. Etudes religieuses. Deciem. 1839, Ener. 1890. — (5) Elie Blanch. L' Hypnotisme. Controver. Avril, 1837. — Franco S. J. L' Hypnotismo tornato in moda c. 13. — (6) Boniot S. J. Le miracle et ses contrefaçons, c. 6, § 6.

casus ab auctoribus in notis citatis prolatus unum proferam ita ab ipso medico, qui cuidam hystericæ puellæ hypnotismo medebatur, narratum. «Ut omnem, ait, de sufficientia suggestionis internæ timorem fraudis removerem, puellæ præcepti indefinite dormire usque dum ei surgendi monitum darem. Ad locum proficiscor e domo puellæ distantem kilometris septem, ibique constitutus hora secunda post meridiem, mente jubeo infirmam evigilare. Regredior domum puellæ et cum sciscitor ab ejus parentibus, quos monueram ut notarent horam qua eorum filia evigilaret respondent hora secunda. Hoc experimentum pluries repetii numquam adversus exitus fefellit me.»

Suggestio hypnotica est quæ pro tempore somni hypnotici injungitur. Post-hypnotica, quæ post somnum ad nutum agentis durat, vel post, etiam plurimis interjectis diebus, necessario a patiente exequenda est. Exempla, suggeritur alicui: non recordaberis amplius patris tui, in hac charta «nullam vel diversam continentem» intueberis effigiem fratris tui, clapsis diebus quatuor sumas scopletum et explode in matrem tuam; expergefactus patiens non amplius recordatur patris sui, in charta intuetur imaginem fratris sui tam perfecte ut inter mille æquales chartas permixtam, eam nullo negotio secerat, elapsis quatuor diebus quamvis multis aliis rebus distentus, inopinato quin antea criminis præcepti recordaretur, scopletum quaerit inventoque ad illud explodendum in personam designatam procedit (1).

Phaenomenis usque huc recensitis adde effectus miros seu transcendentes, uti vocant, somnambulismi magnetici (2), quare non mirum si aliqui auctores tum paritate utriusque somni magnetici et hypnotici geneseos, cum similitudine effectuum et pari rerum in somno gestarum oblivione moti, hypnotismum a magnetismo non distinguunt eodemque judicio vel condemnant vel probant (3).

289. **Spiritismus**, qui fatentibus ejus sectoribus (4), in magnetismo in tota sua extensione spectato jam continebatur propriam induxit formam ann. 1848 in pago Hydesvillensi status Neo-eboracensis. Degebat ibi familia religione methodistica, cognomine Fox quatuor numerans personas patrem, matrem ac duas nobiles filias. Nocte quadam, cum omnes, propter auditos sine causa rumores ictusque, in cubiculum puellarum convenissent, casu accidit junio rem digitos suos crepitare facere et illico quemdam agentem invisibilem eundem sonum imitari. Rei eventum singuli mirantes, puella ejusque mater pluribus interrogationibus invisibilem respondentem tentant, da, inquit puella, ictus sex, mater vero, quot habeo filios; quot vivunt, quæ singulorum ætas, es ne spiritus, si pro aliis personis te interrogamus respondebis? Cum his omnibus eo numero ictuum, qui veritati quaesitarum rerum accommodabatur non visus agens responderet, caeperunt mater et

(1) Franco, S. J. op. cit. cc. 10, 11.—Boniot S. J. op. cit. P. 2, c. 6, § 2.—(2) Franco, S. J. op. cit. c. 14; c. 30, § 2.—(3) Ribet. La Mystiq. divine Tom. 3, c. 35, Elie Meric; Le Merveilleux P. c. 5, etc.—(4) Perrone S. J. De v. Relig. de qua vit. op. n. 666.

puella sese aliis personis offerre ut tanquam mediatrices (nunc media dicimus) obtinerent a spiritibus responsa, quæ illæ scire desiderarent. Exinde spiritismus per Americam et Europam propagatus est.

Sessionum modus duabus plerique secernitur partibus, in prima, invitati, adstante inter eos *medio*, sibi mutuo manus dando, mensæ imponendo, efformant circuitum, post extinguuntur lampades, atque in media hac plenaque obscuritate percipiuntur soni, videntur subiti luminis splendores, sibilantes venti, tonitrua, concertus musici... verbo strepitus infernales audiuntur. In secunda *medium* se recipit in cubiculum vel similem locum aulae sessionum contiguum cujus janua aperta sit, sed velo ab spectatoribus separatum. Tunc pulsus musici instrumenti *medium* somno sopitur eoque durante velum aperitur atque sub diversis formis spiritus qui volunt vel qui ab assistentibus ope *medii* evocati fuere apparent (1). Praeter hæc, alia quoque phaenomena in his sessionibus eveniunt. Dividi possunt in physica et pneumatologica. Inter physica accidit, corpora magni ponderis ut querecas mensas attondi et in aère suspendi, adstantium sensationes mire sine apparenti causa variari ut cum motus membrorum auferunt, rigiditas cadaverica inducitur, nunc calor nunc frigus experitur. Inter pneumatologica praecipue numerantur responsiones etiam ad res praeteritas, absentes vel contingenter futuras, a mensa aliqua spontaneis pulsibus, vel litteris in alphabeto designatis, datas; aut scriptura manu *medii*, vel manu aerea vel solo stilo lapideo exarata, traditas; colloquutiones tandem apparentium spirituum sub persona necessariorum defunctorum, sanctorum, etiam interdum Christi Domini, etc., cum adstantibus. Suis responsionibus dum morem gerunt audientibus plura docent falsa veris mixta de religione, praesertim de animarum futura sorte, «Spiritismus ait unus ex eis sequacibus (2), scientia est progressiva, cujus motum est spirituum revelatio una cum scrupulosa factorum analysi.» Hujus diabolicae revelationis articuli juxta eundem auctorem sunt inter alios: a) Unum esse Deum summe bonum, summe justum, omnium rerum omnipotentem creatorem. b) Animam hominis esse immortalem, a Deo longe ante corpus creatam, libero suo arbitrio successivis cum subtiliori materia incarnationibus indefinite perfectibilem. c) Non esse coelum, nec infernum; crimina novis incarnationibus expiari, hinc «crudelitatis monstra qualia fuere Nero et Caligula possunt ac debent futuris temporibus sublimem charitatis gradum «S. Vincentii a Paulo attingere.» Ex quibus satis intelligitur, spiritismum pluribus erroribus foedatum, omnibus vitiis habens laxare.

(1) Brelon O. P. Controver. Mart. 1887.—(2) Delanne, L' Spiritisme. Controver. Jun. 1885.

§ II.

De magnetismi, hypnotismi et spiritismi causa.

290. Nota. Miranda praecedentismi, hypnotismi et spiritismi phaenomena paragrapho praecedenti enarrata vera esse et realitate historica donata, ambigi nequit. Quoad magnetismi facta constat authentica academiae medicae parisiensis informatione per quinquennium 1826-31, diligenti factorum examinatione suscepta et probata (1). Quoad hypnotismum praesertim D. Charcot Parisiis (La Salpêtrière) Bernheim (2) in xenodochio naneysensi ignorat. Quis pariter nescit Romae Zanardelli, Taurini Donatum non in abdito domus cubiculo, sed in publico theatro coram conferta omnis aetatis et conditionis multitudine effectus etiam transcendentales hypnotismi obtinuisse? De eo, tanquam de re certa theologi et philosophi, medici et advocati disserunt. Idem die de spiritismo, quem vere et realiter dari sacerdotes, magistratus, universitatum professores nulla ad fraudem vitandam omnia cautione, comprobantur imo cum antea nolent credere factorum realitati cesserunt (3).

291. Dico I. Spiritismi facta, necnon quaedam phaenomena magnetismi et hypnotismi diabolum habent auctorem.

Prob. Propria spiritismi facta (supr. n. 289) tum physica, tum pneumatologica, somnambulismi magnetici effectus, quorum plures sunt hypnotismo communes (sup. nn. 287, 288), suggestiones pure internae et post-hypnoticae sunt effectus magiae nigrae. Atqui magiae nigrae (sup. nn. 282-283) unus auctor est daemon. Ergo spiritismi facta etc. *Mag.* prob. Effectus sunt magiae nigrae cum per medium ineptum et de se inutile effectum mirum obtinere sperat quis. Atqui enumerati spiritismi, somnambulismi magnetici ac hypnoticarum suggestionum effectus, mediis ineptis ac inutilibus perficiuntur. Ergo...

Min. a) de effectibus pneumatologicis spiritismi, qui in evocatione mortuorum ope medii seu pythonis fundantur, est certa ex Sacra Scriptura, ut ex dictis de magia constat. Confirm. praeterea auctoritate S. Augustini (4): «defuncti per naturam propriam vivorum rebus interesse non possunt.» — b) De effectibus physicis spiritismi et miris somnambulismi magnetici vix prudens philosophus et expertus physicus dubitare possunt, nam sola manuum concatenatio, levis affectus vel nullus, solum externum voluntatis imperium media prorsus inepta sunt ut mensae quamvis ponderosae circum se rapide volvant, in aera extollantur, ut soni sine pul-

(1) Mirville. *Quaest. des esprits*, p. I. c. 2. — (2) Hic librum scrip. De la suggestion. — (3) Praeter cit. auctor. vid. Pailloux, *Le Magnetisme, et Le spiritisme*, Bizonard. *Les rapports avec le demon, etc.* Benito. *La Magia disfrazada, etc.* — (4) De cura pro mortuis ad Paulin, c. 16.

sante aut visibili causa orientantur, ut objecta oculis clausis vel post parietem videantur, ut sensationes auditionis et visionis absque suis organis per sensuum translationem habeantur, ut scientiae et ignotae linguae subito sine magistro et nonnisi pro tempore somni acquirantur, ut cum personis longe distantibus intime communicetur, futura contingant praesentantur; haec enim vel contra corporum gravitatem et inertiam, vel supra vires animae humanae, quae non sentit sine organo, nec in distans agit, nec ideas parit, sed eas aut studio aut auditu sibi comparat, manifesto sunt. Quare irrationabiliter et vane haec conantur aliqui explicare sive per fluidum materiale, quod leges materiae non transcendit, sive per transmissionem idearum unius in alium ope fluidi, quod oscillaciones cerebri unius in cerebro alterius reproducat, cum hoc sit contra modum naturalem colloquendi homines per signa sensibilia: aliunde quaedam sunt ideae, ut quae pertinent ad subitam scientiarum cognitionem, futurorum divinationem humanam intelligentiam ut sic superantes (1). — c) Iisdem argumentis probatur *suggestionem pure mentalem* ineptam esse ad idearum communicationem.

De *suggestionibus post-hypnoticis* quamvis aliqui (2) iudicent eas naturales esse, puto contrarium esse certum; nam: a) In statu vigiliae si sensus sani sint, objecta propria naturaliter et necessario percipiunt si adsunt, non percipiunt si absunt. Atqui in suggestionibus post-hypnoticis v. g. non amplius videbis Petrum, in hac charta (integre alba) intueberis effigiem fratris tui, sensus sani in statu vigiliae objectum proprium praesens non advertunt, absens vident. Ergo... Repones, ideam ab hypnotizato praekonceptam efficere ut objectum praesens non advertat, absens videri; vel relate ab objectum suggestionis fuisse sensorium nervum paralyticum corruptum; vel subjectum adhuc esse partim in statu somni; ast modus agendi hypnotizati, qui nec recordatur ideae suggestae; monitus Petrum adesse, quamvis velit, non potest videre; qui perfectae alia objecta similia videt et discernit; qui nullum amentiae, phantasiae excitationis aut morbi signum praebet; omnes objectas hypotheses evertit. Facultates sensitivae, dummodo non sit defectus in medio aut organo, objecta propria necessario sine discrimine percipiunt, non secus ac cymbala, a quocumque pulsentur, sonant. b) Quod si haec ita se habeant a fortiori dicendum est, simplicem medicum nutum in somno hypnotico significatum ac postea a memoria plene excisum insufficientem et inutile esse ad hoc ut hypnotizatus in statu vigiliae etiam post multos dies, subito, die, hora et modo praefixo infallibiliter, nulla vel debilissima arbitrii libertate quasi naturaliter et ex se, mandatum exequatur. Recte moderatus auctor (3): «Nulla enim causa naturalis tam mirae virtutis esse potest, ut intellectum et voluntatem hominis in machinam huiusmodi convertat, tunc solum et tunc praecise sonantem, quum insonare debeat, atque illo exactissime modo sonantem, qui jam pridem ei extrinsecus injectus est.»

(1) Mendive. *Cosmol. lat.* nn. 171, 172. — (2) Emeric. *Le merveilleux et la science*. Boniot. S. J. *Les miracles et ses contre-façons*. — (3) Mendive. S. J. *Cosmol. lat.* n. 177, 6.º

Confirm. 1.º Ex Patribus, qui magos sui temporis vanis ineptisque mediis similia operantes a diabolo adjuvari pronuntiarunt. Tertullianus (1) de magis: «Si multa miracula circulatoris praestigii ludunt... Si et somnia immittunt, habentes... daemonum assistentem potestatem per quos et caprae et mensae divinae consueverunt.» Justinus M. (2) item: «Contendunt summopere, ut vos servos et ministros habeant: ac nunc omnes capiunt somniorum visa, nunc per magicas praestigias eos omnes capiunt qui de sua salute nihil laborant.» Origenes (3): «Quid autem dicendum est de his etiam quos divinos appellant, a quibus per inoperationem daemonum eorum, qui eis praesunt, versibus arte modulatis responsa proferuntur? Sed et hi quos magos vel maleficos dicunt, aliquoties daemonibus invocatis supra pueros adhuc parvae aetatis, versu eos dicere poemata admiranda omnibus et stupenda fecerunt.» Huc etiam conferunt Patres supra n. 283. b) citati. Alios vide apud Perrone S. J. (4).

2.º Ex confessione vel coacta vel spontanea spirituum et magorum, qui haec mira faciunt. Olim monebat Tertullianus (5) non vere animas defunctorum arte magica apparere, sed daemones fingere esse animas. Nostris temporibus ad conspectum reliquiae alicujus sancti, B. Virginis rosarii, ad aspersionem aquae benedictae spiritus non responderunt, fugerunt, aut etiam post violentissimas commotiones mensas confregerunt, nec veritus est daemon aliquando fateri se esse *Luciferum* appellarique *odinum* nempe Dei et hominum (6). Ne tamen credas, haec solum spirituum attingere, D. Tony Dunant (7) medicus, qui per plures annos magnetismo vacavit, refert, se pluries a uno magistro D. Thouvery enixe postulasse, qua arte gravissimos morbos uno verbo curaret, atque hoc tulisse responsum: «Nocte quadam dum lectum peterem hominem vidi apparere procerissimum, qui cubiculum meum quamvis portae et fenestrae clausae essent, ingressus praecepit ut assumptis charta et calamo praesto essem ad excribendum quae ipse dicitasset. Obedivi... en quae scripsi.» Tunc scivit D. Dunant, magistrum suum Thouvery electum esse apostolum novi evangelii, quo papatus an. 1875 electus erat; ultima hujus scripturae clausula ita se habebat: «Ex nunc ero tecum, solis verbis et manuum impositione infirmos sanabis. Potestatem quam nunc do, hac retinebis conditione, si nunquam a sacerdote catholico te benedici patiaris.» Promissionis veritatem rei comprobavit eventus, nam post annum D. Thouvery viduus factus non potuit ob resistantiam a se delectae sponsae iterum nubere quin invitus a sacerdote catholico benediceretur, et illico mirabilem curandi virtutem amisit. Alia testimonia vid. ap. Bionot. S. J. (8).

3.º Ajebat Tertullianus (9): «Operatio eorum (daemoniorum) est hominis eversio» et paulo infra: «illis accuratior pascua

(1) Apolog. c. 23. — (2) Apolog. 1, n. 14. — (3) De princip. lib. 3, c. 5, n. 3. — (4) De virt. Relig. deq. vitii opp. n. 836. — (5) De anim. c. 57. — (6) De Roy. La vérité sur l'espritisme, c. 13; Mirville Questions sur les esprits. — (7) Une revolut. en Philosophie. — (8) Les miracles et ses contrefaçons. p. 2, c. 5, § 2. — (9) Apolog. c. 22.

est» avertere «hominem a cogitatu verae divinitatis... praestigii falsae divinationis.» Atqui Spiritismus, et etiam magnetismus et hypnotismus generatim inspecti cum ad effectus miros perveniunt causant hominis eversionem eumque a cogitatu verae divinitatis seu verae catholicae religionis avertunt. Ergo opera sunt diaboli spiritismus etc.

Mm. probare operosum non est, a) ex falsis ac immoralibus doctrinis, quas tum spiritus tum spiritistae praesertim circa finem alterius vitae passim tradunt ut n. 289 notatum est. b) Ex natura actuum tam spiritistarum quam magnetistarum et hypnotistarum cum plerumque sint leves, inanes, ad jocum adhibiti, nullius frugis, ad quodcumque crimen inhonestatis, caedis, rapinae, secretum aperiendi etiam confessionis, falsum dicendi in judicio etc. hominem pertrahentes. Morborum curationes, quae a factoribus hodierni hypnotismi passim praesertim continuata gravissimas nervorum aegritudines ipsamque amentiam causant (1). quare ipsi hypnologi communem usum hypnotismi prohibendum esse autumant. — c) Ex affectibus pravis quos in animo gignunt irae, avaritiae, obsecoenitatis, etc. Spiritistae divortium licitum praedicant, hypnotizati et hypnotizantes saepe ad mutuum turpemque amorem vehementer incitantur. (v. Perrone S. J. De eer. Relig. n. 903, not. 2.)

292. Dico II. Aliorum phaenomenorum magnetismi et hypnotismi causam esse diabolium praesumendum videtur.

Est contra rationalistas et catholicorum aliquos, qui ea reputant mere naturalia. Prob. 1.º Dubium saltem est, si non certum contrarium, simplex mandatum, levem attentum, solam unius in alterum intuitionem posse naturaliter illum vel generare vel abigere statum somni in quo profundus lethargus, catalepsia ferrea, anaesthesia completa immittitur; et nihilominus potest agens subjectum sibi patientem solo verbo ad quodlibet imaginandum, sentiendum, faciendumque pertrahere. Certum vero est, in hoc statu levi causa inducto, quosdam operari effectus diabolicos. Sed cum ex una apparenti causa aliqui sequuntur effectus diabolici, omnes etiam effectus naturales dubii praesumendi sunt diabolici; nulla enim est ratio dicendi causam posteriorum non esse causam priorum sed potius affirmandi contrarium, nam de interventu diaboli certo constat, de efficacitate vero naturae solum dubitatur. Ergo...

Maj. 2.º pars est probata Dic. 1.º Prima pars si de solo dubio agitur videtur certa, hac unica instituta comparatione exilitatis causae generatricis cum multitudine, varietate et magnitudine effectuum. Hi toti pendunt ab uno hypnotizantis verbulo; natura vero non subito, sed per gradus nec sine causa magnitudini effectus proportionata operatur. Explicent ergo hypnotistae quo pacto

(1) Richer. La grande Hysterie. La Controverse April. 1887, p. 383, not. — Franco. S. J. L'Hypnotismo, c. 4. — Allan Kardec. L. 2, de los espir. — A. Kardec. Evang. Espritico. c. 22.

unum verbum absque vel levi subjecti dispositione tam varios intensosque producat effectus quin ullum sui vestigium remaneat? Cur nonnisi per verbum ab hypnotizante prolatum? Si enim, ut sat communiter nunc docent hypnographi, verbum v. g. laetare ab hypnotizante prolatum excitat in patientis imaginatione laetitiam, cur idem verbum, quamvis elatissima voce ab alio prolatum, nihil efficiat? Reponunt, quia alium non audit nisi hypnotizantem, sed et hoc valde mirum est, quomodo organum auditus, quod si laesum non est, necessario exerit suos actus, sola voce hypnotizantis ab alia quacumque materialiter tantum diversa vel aperiatur, vel obseretur. Brevi, edisserant nobis quomodo facultates sensitivae patientis contra naturalem a proprio subjecto dependentiam, ita factae sint hypnotizantis propriae ut id tantum eo ordine et modo persentiscant quod hypnotizans uno verbo indicaverit. Quod si ita de simplicioribus effectibus iudicandum est, a fortiori de gravioribus ut sunt gustare in aqua vini saporem ejusque haustu inebriari, sanguinem exsudare, maculas sanguineas in membris apparere etc.

2.^a Illa doctrina habenda est ut suspecta falsitatis, quae incredulis et verae Religionis hostibus non parum favet. Sed doctrina, quae mere naturalia reputat facta hypnotismi de quibus agimus multum placet incredulis veraeque Religionis hostibus, qui ea in nixi, miracula D. N. Jesuchristi, B. Mariae V. et sanctorum elidunt, ut videre est in operibus hypnotistarum (1). Ergo.

3.^a Ut in num. praec. confir. 3.º—b)—c) cum plures effectus pravi maxime incitatio ad turpia ex sola externa suggestione etiam oriuntur.

COROLLARIA.

293. I. **Spiritismus** cum totus sit diabolicus et haereticus a fidelibus christianis omnino abhorrendus ac fugiendus est.

II. **Magnetismus et hypnotismus**, cum effectus producant certo praeternaturales, manifeste sunt diabolici ac proinde illis uti ad aliquid bonum, v. g. valetudinem, mediis his effectibus obtinendum nunquam licebit.

Bruitur ex encyclica S. R. U. Inquisitionis 4 Augusti 1856 data. In ea de magnetismo quatenus ad illicita et praeter naturalia se protendebat decernitur. «In hisce omnibus, quacumque demum utantur arte vel illusionem, cum ordinentur media physica ad effectus non naturales, reperitur deceptio omnino illicita et haereticus, et scandalum contra honestatem morum.» Jam ante, feria IV, 21 April. 1841 eadem Congregatio responderat: «Usum magnetismi, prout exponitur (i. e. cum miris effectibus), non licere.» Anno vero 1847, 28 Julii per modum regulae statuerat: «Remoto omni

(1) Ch. Richer. *Les demoniaques d'aujourd'hui*; Bernehim. *Hypnotisme, suggestion, Psychotherapie.*

errore, sortilegio, explicita aut implicita daemonis invocatione, usus magnetismi, nempe merus actus adhibendi media physica aliunde licita, non est moraliter vetitus, dummodo non tendat ad finem illicitum aut quomodolibet pravam. Applicatio autem medicorum pure physicorum ad res et effectus vere supernaturales, ut physice explicentur, non est nisi deceptio omnino illicita et haereticus. » Ast quia adeo creverat «hominum malitia, ut neglecto licito studio scientiae... ariolandi, divinandi que principium quoddam se nactus» esse gloriabantur (1) expresse et universaliter an. 1856 talem magnetismum proscribendum censuit. Hypnotismum aequiparandum esse magnetismo, si idem cum eo non est, satis claret ex dictis.

294. III. Quando effectus hypnotismi non sunt certo diabolici, sed ita praesumuntur esse ut forte sint naturales, ejus usus est evidenter graviter illicitus si absque ulla causa adhibeatur.

Ratio est quia nemini concessum est absque proportionato motivo se rationis usu etiam ad tempus privare. Haec ratio eo urget magis in hypnotismo quam in inebriatione, usu opii etc. quo hypnotizatus voluntati alterius ad quodcumque sive honestum, sive turpe patrandum plene subjiciatur.

IV. Quando adest causa rationabilis v. g. cum obtruditur gravem morbum aliter curari non posse, adhuc hypnotismi usus propter vehementem et positivam interventum diabolici suspicionem illicitus dicendus est. Ita sentiunt Excel. D. C. M. Sancha Episc. Matrit. nunc Archi. episc. Valent. Excel. D. J. Catalá Episc. Barcin. (2); praecleari scriptores Civilitatis Catholicae (3), auctor Casus conscientiae (4), aliique.

Non desunt tamen catholici (5) qui existimantes effectus suggestionis externa etiam post-hypnoticae esse pure naturales, ejus usum therapeuticum permittant, dummodo ad evitanda pericula tum animae cum corporis cautio adhibeatur. Si nempe tam agens quam patiens bona fide ceaseant hypnotismum esse remedium naturale ac gravem esse causam illum adhibendi, si medico probatae fidei et honestatis coram testibus infirmus se committat, nihilque interveniat quod modestiae ac bonis moribus adversetur, si denique cuivis diaboli interventioni protestandum renuntietur. Sed tanta est connectio inter phaenomena simplicia et transcendentalia hypnotismi, tam exigua ne dicam nulla ad morbos curandos per annos quin-

(1) Litt. Inquis. 1856.—(2) Exhortacion Pastor. 19 et 5 Mart. 1888. Vid. et Op. P. Fr. Vila O. P. El espiritismo y el hypnotismo.—(3) Ser. XIII, v. 4.—(4) Pars. 3.ª sec. 2.ª p. 3, p. 299. V. El hipnot. y la suggest. por E. Aragón med. asturic.—(5) Elias. Meric. Le Merveilleux e la science. Lehmkühl I. 1, 3, v. 1, n. 994, not. Dr. D. Donadiu. Discurs. sobre la tes. X, congr. de Zaragoza.

quaginta experta virtus, tam denique ejus praxis omnium malorum foecunda occasio, ut arduum sit ei, qui simul haec consideret de origine ejus diabolica haesitare oppositaeque sententiae probabilitatem aliquam tribuere. Quare practice loquendo arcendi sunt fideles ab omni hypnotismi usu. Si tamen aliquis, addam cum prudente auctore Casus conscientiae, monitus de malitia hypnotismi «bona fide pergat existimare ex causa naturali oriri effectus illos inferioris ordinis, quos solos producere intendat... non quidem ejus agendi ratio positive probanda est, sed in pace dimitti poterit et non obligari sub mortali culpa ad abstinendum ab illius usu, dummodo cum omnibus supra expositis cautelis, et scandalo secluso, tales hypnoticas operationes peragere intendat.»

Satis jam de daemonibus ejusque operibus. Deus nos ab eorum laqueis expeditos sanctorum Angelorum societate in aeternum jubet gaudere.

DISQUISITIO II.

De primaevo statu hominis et lapsu.

PROOEMIUM.

1. Inter opera hujus mundi adspectabilis, quae a Deo condita sunt, et perfectione et dignitate naturae, homo praeexcellit, quare post tractationem de Angelis agendum est de homine, qui princeps et caput est visibilium creaturarum, quique eas omnes ad Deum finaliter refert.

2. Quaestiones de origine rerum mundanarum ne opus nimium excrescat consulto praetermittimus. Gannunt quidem moderni rationalistae progressus Astronomiae, Geologiae, Palaeontologiae falsitatis convincere Moysis cosmogoniam primo Geneseos capite narratam, ast aërem verberant. «Inanis, docuit Vaticanum concil. (1), hujus contradictionis species inde potissimum oritur, quod vel fidei dogmata ad mentem Ecclesiae intellecta et exposita non fuerint, vel opinionum commenta pro rationis effatis habeantur.» Quapropter, prosequitur infra, tantum abest, ut Ecclesia humanarum artium et disciplinarum culturae obsistat, ut hanc multis modis juvet atque promoveat... Nec sane ipsa vetat, ne hujusmodi disciplinae in suo quaque ambitu propriis utantur principiis et propria methodo; sed justam hanc libertatem agnoscens, id sedulo cavet, ne divinae doctrinae repugnando errores in se suscipiant, aut fines proprios transgressae, ea quae sunt fidei, occupent et perturbent.» Modum servandi aequum jus inter fidem et rationem olim tradidit S. Augustinus (2): «Hoc indubitanter tenendum est, ut quidquid sapientes hujus mundi de natura rerum *veraciter* demonstrare potuerint, ostendamus nostris Litteris non esse contrarium: quidquid autem illi in suis voluminibus *contrarium* sacris litteris docent, sine ulla dubitatione credamus id falsissimum esse... atque ita teneamus fidem Domini Nostri... ut neque falsae philosophiae loquacitate seducamur, neque simulatae religionis superstitione terreamur.» Idem monet S. Thomas (3) «Cum Scriptura divina, ait, mul-

(1) Const. *Dei Filius*, c. 4. — (2) *De Genes. ad litt.* L. 1, c. 21. — (3) I, Q. 68, art. 1.